

Utbildning i tillgänglighet 2005-09-20

Introduktion till uppdraget

Alla statliga myndigheter ska vara tillgängliga 2010.

Enligt våra riktlinjer för www.bth.se:

”Vi ska sträva efter att webbplatsen ska kunna användas av största möjliga krets – oavsett ålder, kön, förmåga eller kulturell bakgrund. Vi utgår från att människor har olika förmågor och förutsättningar i fråga om till exempel synförmåga, reaktionssnabbhet, räckvidd, hörsel, finmotorik, språkförståelse, simultankapacitet, datorvana med mera.”

Medel avsatta för tillgänglighetsanpassning 2005.

Vanliga svårigheter med webbsurfande

- Dålig kontrast mellan text/bakgrund
- Inte svenska som modersmål
- Liten text, långa rader...
- Om man har stängt av bildvisningsfunktionen?

Mer info om detta andra utbildningsdagen!

FN och mänskliga rättigheter

Sverige har lovat att följa FN:s dokument om mänskliga rättigheter: FN:s standardregler om delaktighet och jämlikhet för människor med funktionshinder

- FN:s konvention om barnets rättigheter
- FN:s allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna

FN:s standardregler

FN:s standardregler om delaktighet och jämlikhet för människor med funktionshinder innehåller 22 regler för ökad delaktighet och jämlikhet.

FN:s så kallade standardregler tar bland mycket annat upp rätten till information.

I FN:s standardregler, kapitel 5 om Tillgänglighet, slås fast att; "Nya datoriserade informations- och servicesystem som erbjuds allmänheten ska vara tillgängliga."

Standardreglernas syfte och innehåll

Standardreglerna har utvecklats utifrån erfarenheter som gjorts under Förenta nationernas handikappårrtionde (1983-1992).

Den politiska och moraliska grunden för dessa regler utgör de internationella reglerna om mänskliga rättigheter.

Dessa består av:

- den allmänna förklaringen om de mänskliga rättigheterna,
- den internationella konventionen om ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter,
- den internationella konventionen om medborgerliga och politiska rättigheter,
- konventionen om barnets rättigheter och
- konventionen om avskaffande av all slags diskriminering av kvinnor
- liksom världsaktionsprogrammet för handikappade.

Standardreglerna är inte juridiskt bindande men kan bli internationell praxis när de används av ett stort antal stater som en folkrättslig regel.

Standardreglerna innebär ett moraliskt och politiskt åtagande från staternas sida att anpassa samhället till människor med funktionsnedsättning.

Syftet med reglerna är att säkerställa att flickor, pojkar, män och kvinnor med funktionsnedsättning som medborgare har samma rättigheter och skyldigheter som andra medborgare i samhället.

Sverige skrev under dessa standardregler 1993.

FN:s konvention om barnets rättigheter

FN:s konvention om barnets rättigheter består av 54 artiklar.

I artikel 2 står det:

"Alla barn har samma rättigheter och lika värde. Ingen får diskrimineras."

I artikel 23 står det:

"Varje barn med fysisk eller psykisk handikapp har rätt till ett fullvärdigt och anständigt liv som möjliggör dess aktiva deltagande i samhället."

Allmän förklaring om de mänskliga rättigheterna

FN:s generalförsamling antog och kungjorde den 10 december 1948 en allmän förklaring om de mänskliga rättigheterna.

Du kan läsa mer om dessa 30 artiklar i "Allmän förklaring om de mänskliga rättigheterna" på svenska eller översikten på engelska.

EU och eEurope

Kraven på tillgänglighet i EU:s direktiv är i grunden riktad till den offentliga sektorn. Även den privata sektorn involveras också mer och mer i arbetet.

Inom EU drivs satsningen eEurope, en europeisk handlingsplan för IT-området.

I juni 2000 klubbade Europarådet igenom att handlingsplanen, eEurope 2002 Action Plan, skulle bli verktyget för att snabba på och utveckla målen med eEurope.

Avsnittet "e-Accessibility" innehåller riktlinjer som ska säkra att funktionshindrade till fullo ska kunna nyttja webbtekniken och bli delaktiga.

WAI

I eEurope 2002 Action Plan antogs att offentliga sektorns webbplatser måste vara tillgängliga.

För att kunna genomföra tillgänglighetsarbetet bestämdes att använda Web Accessibility Initiative, WAI:s riktlinjer - Web Content Accessibility Guidelines. Riktlinjerna anses vara en global de facto standard för hur tillgängliga webbplatser ska byggas.

Alla medlemsländer ska alltså följa målen i eEurope.

Diskrimineringslagar

I Sverige finns det ingen lagstiftning som kräver tillgängliga webbsidor. Däremot finns det lagar som förbjuder diskriminering.

Lag (1999:132) om förbud mot diskriminering i arbetslivet av personer med funktionshinder

Lagen om förbud mot diskriminering i arbetslivet av människor med funktionshinder trädde i kraft den 1 maj 1999. Lagen skyddar dig som har ett funktionshinder och har anställning eller söker arbete.

Du som har funktionshinder har rätt till arbete på samma villkor som andra.

Det gäller också om du till exempel söker medlemskap i en yrkesorganisation eller om du ansöker om legitimation för ett yrke.

Lag (2001:1286) om likabehandling av studenter i högskolan

Lagen om likabehandling av studenter i högskolan trädde i kraft den 1 mars 2002. Lagen skyddar dig som studerar vid högskolan eller söker till högskolan.

Lagens syfte är att främja lika rättigheter för studenter och sökande.

Den ska motverka diskriminering på grund av könstillhörighet, etniskt ursprung, religion eller annan trosuppfattning, sexuell läggning och funktionshinder.

Propositioner

I Sverige finns ingen lagstiftning som direkt förbjuder webbsidor att vara otillgängliga. Sådan lagstiftning finns till exempel i USA och Australien.

Däremot driver den svenska regeringen och den svenska riksdagen ett målmedvetet arbete för att alla offentliga webbplatser ska göras tillgängliga.

Man kan säga att den offentliga sektorn ålagts att bli tillgänglig. Centrala dokument där detta slås fast är:

- Regeringens proposition 1999/2000:86 - Ett informationssamhälle för alla
- Regeringens proposition 1999/2000:79 - Från patient till medborgare - en nationell handlingsplan för handikappolitiken

Ett informationssamhälle för alla

Riksrevisionsverket granskade 2003 hur väl ett 90-tal statliga webbplatser uppfyller funktionshindrades, äldres, och invandrares krav på en bra webbplats.

Slutsatsen vara att medborgarnas olika behov och förutsättningar inte fått tillräcklig uppmärksamhet när den elektroniska förvaltningen byggs ut.

Från patient till medborgare - nationell handlingsplan för handikappolitiken

Riktningen i den svenska handikappolitiken finns i den nationella handlingsplanen - Från patient till medborgare.

Planen utgår från FN:s standardregler och har som mål att skapa ett samhälle där människor med funktionshinder är fullt delaktiga i det som sker.

Enligt handlingsplanen ska alla inom den offentliga sektorn arbeta med frågor kring bemötande av människor med funktionshinder. Diskriminering av människor med funktionshinder ska bekämpas. Arbetet ska framför allt drivas inom tre områden:

- bättre bemötande
- ett mer tillgängligt samhälle
- handikapperspektivet ska genomsyra hela samhället

Bättre bemötande

Ibland är det omöjligt för personer med funktionshinder att delta i samhällslivet. Hinder som till exempel andra människors attityder gör det svårt för funktionshindrade att utöva sina rättigheter och skyldigheter. Grundläggande värderingar om allas lika värde och rätt att bemötas med respekt ska nå ut till alla som fattar beslut som berör funktionshindrade.

Statens institut för särskilt utbildningsstöd (Sisus) har tagit fram ett nationellt program för att öka myndigheters kompetens när det gäller bemötande av människor med funktionshinder.

Ett mer tillgängligt samhälle

Samhället ska göras tillgängligare. Befintliga offentliga lokaler och allmänna platser ska vara tillgängliga för funktionshindrade före år 2010.

De statliga myndigheterna ska särskilt verka för att deras lokaler, verksamhet och information är tillgängliga för personer med funktionshinder, enligt förordningen (2001:526) om de statliga myndigheternas ansvar för genomförandet av handikappolitiken.

Handikapperspektivet ska genomsyra alla samhällssektorer

Handikapperspektivet ska vara en självklar del av den ordinarie verksamheten.

Lokaler, verksamhet och information ska vara tillgängliga för alla, oavsett om en person har funktionsnedsättningar eller inte.

Staten ska föregå med gott exempel. Alla statliga myndigheter har ansvar för att handikapperspektivet införlivas inom sina politikområden.

HO & tillgänglighetscentret

För att följa upp arbetet för tillgänglighet och för att ge stöd och hjälp har Handikappombudsmannen på regeringens uppdrag bildat det nationella Tillgänglighetscentret.

Centret driver bland annat på utvecklingen av myndigheters webbplatser.

Handikappombudsmannen ska också följa upp att Sverige som nation efterlever FN:s så kallade standardregler, som bland mycket annat tar upp rätten till information.

Riktlinjer för en tillgänglig stadsförvaltning

Eftersom regeringen har slagit fast att de statliga myndigheterna ska verka för att bli tillgängliga fick Tillgänglighetscentret uppdraget att ta fram riktlinjer för det praktiska arbetet.

Handikapporganisationer och myndigheter har också hjälpt till genom att tycka till.

HO:s krav gäller för extern webbplats och även för de olika elektroniska tjänster som kopplats till denna. De gäller även för eventuellt intranät. Följande krav ställs gällande webb och e-tjänster:

Myndighetens webbplats, intranät och e-tjänster ska fungera för så många som möjligt.

- Följ gällande riktlinjer enligt WAI. Nu gällande version är Web Content Accessibility Guidelines 1.0.
- Se till att publiceringsverktyg uppfyller WAI:s riktlinjer för Authoring Tools Accessibility Guidelines. Nu gällande version är 1.0.
- Använd WAI:s utvärderingsmetod för att kontrollera webbplatsens tillgänglighet.

WAI:s riktlinjer stöder åtgärder för att göra webbplatser tillgängliga för gravt hörselskadade eller döva personer, personer med utvecklingsstörning eller begynnande demens.

De är dock ännu inte tydligt utskrivna. Därför har HO formulerat följande kompletterande punkter.

- Erbjud grundläggande information om myndigheten och information av centralt samhällsintresse i lättlästa versioner på webbplatsen.
- Inled varje avsnitt på webbplatsen med en kort sammanfattning på ett enkelt språk.
- Erbjud grundläggande information om myndigheten och information av centralt samhällsintresse i teckentolkade versioner på webbplatsen, (svenskt teckenspråk).
- Underlätta användarens navigering. Det är viktigt att strukturen är tydlig och överskådlig. En så kallad länkstig liksom symboler för webbplatsens olika delar kan göra navigeringen enklare.”

24-timmarsmyndigheten

24-timmarsmyndigheten är regeringens program för utvecklingen av en sammanhållen elektronisk förvaltning som sätter medborgare och företag i centrum för sin verksamhet.

Medborgare och företag ska kunna få information, lämna uppgifter, framföra synpunkter och utträta andra ärenden på ett snabbt och enkelt sätt oberoende av tid och plats.

Målet är bättre service med ökade möjligheter till insyn och delaktighet samt ett mer effektivt resursutnyttjande.

Statskontorets (som driver 24-timmarsmyndigheten) arbete har varit inriktat på att stödja och främja myndigheternas arbete mot att bli 24-timmarsmyndigheter.

Regeringens mål är att den information och service som kan tillhandahållas elektroniskt också ska göra det.

24-timmarsmyndigheten utarbetar gemensamma riktlinjer med råd och rekommendationer för utformning av användbara och tillgängliga webbplatser.

Riktlinjerna handlar om vad som bör känneteckna en väl fungerande webbplats för service till medborgare och företag, både ur myndighetens som medborgarens synvinkel.

Regleringsbrev 2005

I regleringsbrevet för budgetåret 2005 fastslår man att:

Universitet och högskolor under 2005 ska upprätta en handlingsplan för hur lokalerna, verksamheten och informationen ska bli tillgänglig för personer med funktionshinder enligt förordning (2001:526) om de statliga myndigheternas ansvar för genomförandet av handikappolitiken. Dessa handlingsplaner ska redovisas till regeringen senast 1 mars 2006.

Tillgänglighetsarbetet på www.bth.se

Hittills i år har följande gjorts:

- Webbredaktören har gått distanskurs genom funka.nu
- "Utvärdering" enl. WAI
- Delrapport
- Utbildning webbeditorer

Planerat arbete i höst:

- Informationstexter på olika språk
- Informationstexter på lättläst svenska
- Informationstexter teckentolkade
- Grundligare utvärdering av innehåll och teknik